

solitum, Glossa, ibid.) et similia tanquam a propriis rusticis ab ecclesiis extorquere: » subjungit; « præsentis decreto statuimus, eos sive advocati, sive patroni, etc. seu quocunque alio nomine censeantur, a gravaminibus ecclesiarum cessare, nihilque in ipsis præter antiquos, et moderatos redditus, a laicorum episcopis institutos exigere; aut si aliud exegerint, excommunicationi subdantur. Contractus quoque hujusmodi quos fecerunt, vel facient in futurum, vim aliquam habere, decernimus non habere. » Concordat, c. 1. et c. Gravis. 15. de Censibus. Ratio est, quia similia onera non nisi subditis imponi, et ab eis exigi possunt, ut notatur cit. c. Præterea. 23, h. t. ibi: « Tanquam a propriis rusticis; » Ecclesie autem, et rectores earum non sunt subditi respectu patroni qua talis; ergo.

121. *Nisi in fundatione cum consensu episcopi moderate fuerit impositum. Donatio perfecta postea conditiones non recipit.* — Dicitur autem notanter: « Nisi pensio, vel onus hujusmodi in prima fundatione cum consensu episcopi fuerit constitutum » potest enim patronus cum consensu episcopi in prima fundatione aliquam pensionem, vel servitium sibi præstandum, ecclesie, aut beneficiato imponere, hoc ipso, quod quivis rei sue moderator, et arbiter sit, possitque non aliter, quam cum certa conditione donare, l. In re. C. Mandati, unde taliter impositum, postea licite exigere valet, ut liquet ex textu cit. c. Præterea. 23, h. t. ibi: « Præter antiquos moderatos ab episcopis institutos redditus: » dummodo cum consensu episcopi imponantur, ibi: « Ab episcopis, » et moderati sint: si enim immoderate etiam cum consensu episcopi fuerint impositæ pensiones, vel onera, debet ea postea episcopus, vel successor ejus moderari. Abbas in idem. c. Præterea. 23, h. t. n. 7, et ibi doctores, quos sequitur Pirhing, h. t. n. 42, arg. cit. c. Præterea. ibi: « Moderatos, » et c. 4. de Consuetud. dummodo fiant tempore fundationis, quia post illam nec consensu episcopi imponi possunt, Glossa in can. 2, cau. 10, q. 1. c. Non pertinere, arg. c. 1, et c. 15, de Censib. Ratio est, tum quia post factam donationem conditio aliqua apponi non amplius potest; nam perfecta donatio conditiones postea non recipit, ut dicitur l. IV. C. de Donat. quæ sub modo. Porro onus, vel pensio in prima fundatione legitime imposita, postea non amplius augeri potest, doctores

communiter in c. Grave. 15, de Censib. ubi Summarium sic habet: « Patroni etiam clerici novum censum ecclesie imponere non possunt, nec veterem augere. »

122. *Patronus non habet illam jurisdictionem, potestatem, aut dispositionem circa bona Ecclesie.* — Resp. II. Rursus penitus nullam jurisdictionem, aut potestatem in bona ecclesiarum patronatarum habent patroni sive laici, sive ecclesiastici; adeoque nec eis se ingerere, nec de eis disponere, nec visitationi eorum se immiscere; multo minus aliquid de eis sibi appropriare, aut in sui utilitatem convertere possunt, nisi quatenus quid eis ex institutione, ac fundatione competat. Communis ac certa, ob clara jura concil. Trid., sess. 22, de Reform., cap. XI, ibi: « Si quem clericorum, aut laicorum, quacunquē in dignitate aut imperiali, aut regali refulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesie, seu cujusvis sæcularis, aut regularis beneficium, montium pietatis, aliorumve piorum locorum, jurisdictiones, bona, census, ac jura etiam feudalia, et emphyteutica, fructus, et emolumenta, seu quascunque obventiones, quæ in ministrorum, et pauperum necessitates converti debent, per se, vel alios, vi, et timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum, aut laicorum, aut quacunquē arte, aut quocunque quæsito colore in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumperit, seu impedire, ne ab aliis, ad quos jure pertinet, percipiantur, is anathemati tandiu subiaceat, quandiu jurisdictiones, bona, rei, jura, fructus, et redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione suppositæ personæ pervenerint, ecclesie, ejusque administratori sive beneficiato integre restituerit ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si ecclesie ejusdem patronus fuerit, etiam jurepatronatus ultra prædicta pœnas ipso facto privatus existat. » Simile quid statuitur, sess. 24. de Reform., cap. III, « ubi præcipitur, ut patroni visitationi ornamentorum ecclesie, aut honorum stabilium, seu fabricarum proventibus se non immisceant, nisi quatenus id eis ex institutione, ac fundatione competit: sed episcopi ipsi hæc faciant. » Huc etiam vel maxime facit dispositio ejusdem concilii, sess. 25. de Reform., cap. IX, ubi circa medium sic statuit: « Patroni autem beneficiorum cujuscunque or-

dinis, dignitatis, etiamsi communitates, collegia quæcunque clericorum, vel laicorum existant, in perceptione fructuum, proventuum, obventionum quorumcunque beneficiorum, etiamsi vere de jurepatronatus ipsorum ex fundatione, et donatione essent, nullatenus, nullave causa, vel occasione se ingerant, sed illos libere rectori, seu beneficiato non obstante etiam quacunquē consuetudine distribuendos dimittant. »

123. *An quia valeat circa hoc consuetudo?* — Ubi tamen notandum circa ultima verba, « non obstante quacunquē consuetudine; » quod licet nullus patronus vi consuetudinis ante concilium Tridentinum introductæ possit se ingerere bonis, et redditibus ecclesie, nihilque de iis disponere, possit tamen id ipsum vi consuetudinis post concilium legitime introductæ; quia juxta dicta lib. I, tit. IV, de Consuetud. a. n. 185, dicta clausula non derogat consuetudini futuræ. Hinc licet de jure administratio gazophylacii, et aliorum ecclesie honorum nullatenus ad patronum spectet, ut bene cum aliis notat Layman, lib. IV, tract. III, cap. XIII, n. 11, tamen eadem administratio præsertim cum lativa cum rectore ad patronum pertinere valeat vi consuetudinis post concilium introductæ, per jura allegata in cit. tit. de Consuetud. Porro limitanda est conclusio in iis, qui non tantum nudi patroni sunt, sed etiam ecclesiam, aut beneficium sibi incorporatum habent; hi enim de bonis beneficii utpote ad se plene pertinentibus (excepta congrua) utique disponere poterunt, per dicta supra tit. XXXVII. de Capell. monach. n. 17.

124. *Patronus non potest instituere, aut amovere beneficiatum.* — Resp. III. Denique patroni sive ecclesiastici, sive laici penitus nullam jurisdictionem aut potestatem (excepto jure præsentandi, et jure tuendi ac defendendi) circa beneficium, aut beneficiatum habent; adeoque auctoritate sua nullum in beneficio instituere, aut institutum amovere possunt. Caret controversia, textu claro c. Præterea. 4. h. t., ibi: « Præterea, quia in tantum quorundam laicorum (patronorum) processit audacia, ut clericos instituunt, et removeant, cum voluerint, ipsos anathemate decernimus feriendos. Clericus autem, qui ecclesiam per laicos sine propria episcopi auctoritate receperit, communionem privetur, et si perstiterit, a ministerio ecclesiastico, et ordine deponatur: » ac ibi doctores omnes.

125. *Causæ, ob quas amittitur, et extinguatur juspatronatus.* — Quæritur V. Quibus de causis, et quibus modis juspatronatus amittatur, et penitus extinguatur? Dicitur notanter « penitus extinguatur: » quia quibus modis ab uno in alium transferatur, plene dictum est supra § 2. Resp. ergo juspatronatus variis ex causis variisque modis extingui. Patet inductione. Nam. I. Extinguitur per liberam remissionem patroni. Zoesius, h. t. n. 68, et alii, c. 1, h. t. in 6. Ratio est, quia potest quivis renuntiare juri suo, c. Si diligenti, de Foro competent.

II. Si ecclesia sine spe reedificationis totaliter destruitur, aut alia ratione dos, et redditus ipsius pereant. Barbosa, lib. III, Jur. eccles. univ. cap. XII, n. 254; Zoesius, h. t. n. 68; Engel, h. t. n. 26, cum communi. Ratio est, quia, non entis non sunt qualitates.

III. Si patronus patiatur ecclesiam patronatam, fieri collegiatam, aut monasterium. Doctores citati; Pirhing, h. t. n. 138; Butr. in c. Nobis. h. t. n. 26, et alii. Ratio est, quia in his præsentatio aliqua locum non habet, sed electio, c. Nobis. 25, h. t. et dictum est supra.

IV. Deficit, deficiente familia, si juspatronatus pro solis ex familia ab initio institutum est; Engel, loc. cit.; Pirhing, loc. cit.; Barbosa, loc. cit. Nec indiget probatione.

V. Si ecclesia patronata cum consensu patroni alteri ecclesie, vel monasterio sine reservatione jurispatronatus unitur, seu incorporatur. Zoesius, loc. cit.; Joan. Andreas, in c. 2. de Religios. domib.; Pirhing, h. t. n. 138. Ratio est, quia per unionem hujusmodi censetur ecclesia extincta, consequenter et juspatronatus in illa competens.

VI. Per non usum longissimi vel longi temporis ad præscriptionem requisiti; si interea bis saltem rector ecclesie sine præsentatione est institutus: tunc enim ecclesia redit ad suam libertatem; dummodo patronus legitime non fuerit impeditus. Barbosa, loc. cit.; Abbas, consil. 106, vol. 2; Engel, h. t. n. 26; Pirhing, eod. loc. cit. Ratio est, quia sicut alii, ita et ipsa ecclesia contra patronum, et jus ejus præscribere potest, per ea quæ supra de Præscriptione sunt dicta.

VII. « Si patroni ecclesie rectorem, vel alium clericum ipsius ecclesie per se, vel per alios occidere vel mutilare nefando ausu

præsumperint, patroni juspatronatus prorsus amittant, » sunt verba, c. *In quibusdam*. 12. § *Sacri, de Pœnis*, et ibi doctores communiter, atque Barbosa, loc. cit.; Zoesius, loc. cit.; Pirhing, loc. cit.; Engel, h. t. loc. cit.; qui tamen id limitant, si patronus id facit pro sui defensione cum moderamine inculpatae tutelae; « quia vim vi repellere omnia jura permittunt. » Cæterum juspatronatus ob hanc delicti causam extinctum, non transit ad hæredes, sed ecclesia evadit liberæ collationis, Barbosa, loc. cit. arg. c. *In quibusdam, de Pœnis*, et ibi Glossa, §. *Prorsus amittant*.

VIII. Si patronus fit hæreticus, schismaticus, aut apostata, Barbosa, loc. cit.; Engel, h. t. n. 26; Zoesius, eod.; Monet. *de Commut. ult. volunt.* cap. xi, n. 158, et alii. Ratio est, quia horum bona omnia confiscantur, consequenter et juspatronatus eis annexum, arg. c. *fin. de Hæretic.* Ex hac ratione etiam ob alia crimina v. g. læsæ majestatis, ob quæ confiscantur bona, amittitur, prout supra diximus.

IX. Si patronus ingeret se quoad dispositionem, aut perceptionem fructuum modo aliquo per concilium Tridentinum, sess. 22. *de Reform.* cap. xi, prohibito, textum vide supra n. 122.

X. Si patronus modo a sacris canonibus prohibito, vendit, aut alio modo in alium transfert juspatronatus, uti expresse statuitur in concilio Tridentino, sess. 25. *de Reform.* cap. ix, et docet ibi Barbosa, Engel, h. t. loc. cit.

XI. Et ultimo privandi sunt juspatronatus patroni, qui illud simoniace acquirunt: Zoesius, h. t. loc. cit. arg. c. *Quia clerici*. 6. h. t.

TITULUS XXXIX.

De censibus, exactionibus, et procurationibus.

1. Ratio continuationis. Ordine non incongruo præcedentem præseps sequitur titulus; quia sicut juspatronatus est onus aliquod ecclesiæ, utpote quæ alias esset liberæ collationis, ita census, exactiones, et procurationes sunt onera ecclesiarum, et benefi-

ciorum, uti statim videbimus. De qua materia etiam extant canones cau. 10, q. 2 et 3, per totum.

§ I.

DE CENSIBUS : UBI IN SPECIE DE CATHEDRATICO.

2. *Census varia acceptio.* — Notandum prius, censum diversimode accipi, et ejus nomine varia venire, ut videre est apud Calvinum §. *Census*. et Molinam, disp. 381. Potissime vero et generaliter accipi solet pro omni eo, quod annuatim alteri solvitur. Quo sensu census dicitur etiam canon annuus, quem emphyteuta singulis annis dat domino in recognitionem domini directi, juxta dicta tit. XVIII. § *de Emphyteus*. Item tributum l. *Ætatem*. ff. *de Censibus*. Principaliter etiam sumi solet pro illa pensione annua, quæ solvitur ex contractu, per quem traditur res aliqua tam quoad dominium directum, quam indirectum, reservata pensione annua. De quo censu etiam diximus in *Theologia nostra morali*, tr. VIII, dist. 4, q. 6, et extat celebris Bulla Pii V. *Cum omnes* quæ est ordine 79, apud Cherub. Verum de censibus in hoc sensu titulus præsens non agit, sed solum de illo censu, quem solvit ecclesia, aut beneficiatus episcopo, vel ejusdem auctoritate aliis. Hinc

3. *Definitur ad propositum.* — Quæritur I. Quid ad præsens, et quotuplex sit census? Resp. I. Census est annua pensio, quæ ex redditibus, seu proventibus ecclesiæ, seu beneficii in signum subjectionis annuatim solvitur episcopo, vel ejusdem auctoritate, et justa de causa, aliis. Est in re communis. Ex qua definitione liquet, quod licet illa pensio, quæ in signum subjectionis (non domini) solvitur episcopo, ad præsens principaliter, ac potissime sit, et dicatur *Census*, arg. c. 2. h. t. etc. *Constitutus*. 6. *de Religiosis domib.* Tamen nomine *Census* hic veniant etiam illæ pensiones, quæ ejusdem episcopi auctoritate, justa de causa aliis quoque solvuntur, uti aperte colligitur ex c. penult. h. t. ubi census seu pensio annua de bonis ecclesiæ solvitur canonicis, et c. *Præterea*. *de Jurepatron.* ubi patronis de bonis ecclesiæ annua moderata pensio auctoritate episcopi constituta solvitur.

4. *Et varie dividitur.* — Resp. II. Census ad propositum dividitur in novum et antiquum. Novus est, qui ab initio non imposi-

tus, nec ab aliis ecclesiis regulariter solvi solitus, primum post foundationem, aut consecrationem imponitur ecclesiis, Hostiensis, h. t. n. 4. Honor. eod. n. 6; Engel, h. t. n. 6. Et de hoc extat prohibitio, c. *Prohibemus*. 7. h. t. Antiquus est, qui statim ab initio, tempore foundationis nempe, aut consecrationis vel imponitur, vel ipso jure debetur: cujus principalis species est cathedralicum juxta dicenda infra n. 10. Deinde subdividitur in censum temporalem, et perpetuum. Barbosa, *de Offic. et potest. episc.* allegat. 85, n. 1. et seqq. Perpetuus est, quo ecclesia in perpetuum gravata et obligata manet. Temporalis vero est, qui solum ad certum tempus singulis annis ab ecclesia, vel beneficio præstari debet. Patet ex terminis.

5. *Censum pro libitu imponere potest Papa.* — Quæritur II. Quinam, et qua de causa census imponere possint ecclesiis, aut beneficiis? Resp. I. Certum est, quod Papa novum et antiquum, temporalem et perpetuum census imponere possit cuivis ecclesiæ, aut beneficio. Omnes. Ratio est, quia Papa ex plenitudine potestatis potest de quovis beneficio libere disponere; prout sibi bene visum fuerit, c. 2, *de Præb.* in 6.

6. *Episcopus vero non nisi census antiquum.* — Resp. II. Census antiquum (videlicet tempore foundationis, aut consecrationis ecclesiæ) non tantum temporalem, sed et perpetuum solvendum pro se, vel pro aliis, etiam episcopus imponere potest. Ita clare patet ex can. *Eleutherius*. 30, can. 18, q. 2, ubi census ab initio per episcopum impositus, eidem solvi jubetur; et ex c. *Prohibemus*. 7. h. t. atque docet ibidem Glossa §. *Census*. et insuper probatur ex c. *Præterea*. 23. *de Jurepatronat.* ubi episcopus moderatum antiquum census pro patrono imponere posse supponitur.

7. *Quem semel impositum augere nequit.* — Resp. III. Census antiquum semel impositum augere postea non amplius potest episcopus, vel alius Papa inferior, textu claro c. 7. h. t.; ubi: « Prohibemus ne ab episcopis, abbatibus, vel aliis prælatis, etc. census veteres augeantur, » et doctores communiter, addentes cum Glossa ibid. et Abbate, n. 3, antiquum census augeri non posse, etiamsi augeantur facultates, et redditus Ecclesiæ. Ratio est, quia census vel datur in signum subjectionis: et tunc necesse non est, ut augeatur; cum etiam in minimo subjectio denotari queat, ut bene

advertit Abbas, arg. c. 2, h. t. vel datur et constituitur pro privato v. g. patrono, etiam tunc augeri propter augmentum facultatum non potest. Ratio est, quia in contractu censuali dominium ex toto transit in recipientem, Ecclesiam v. g. per dicta n. 2. consequenter huic, et non alii augentur facultates.

8. *Nec regulariter census novum perpetuum imponere.* — Resp. IV. Regulariter loquendo, nullus præter summum Pontificem ecclesiis, ac beneficiis, sive regularibus, sive sæcularibus imponere potest novum census perpetuum; Barbosa, in c. *Prohibemus*. 7. h. t. n. 2. et ibi doctores communiter, atque Pirhing, b. t. n. 8; Engel, h. t. n. 3. et alii, textu claro cit. c. *Prohibemus*. 7. h. t. ibi: « Prohibemus, ne ab abbatibus, episcopis, vel aliis prælatis novi census imponantur ecclesiis, nec veteres augeantur, etc. si quis vero aliter fecerit, irritum, quod egerit, habeatur. » Concordat c. *Scientes*. 3. eod. et Clem. un. § *Eadem quoque, de Supplend. neglig. prælat.* Dicitur autem regulariter, quia limitatur conclusio, I. In casu quo episcopus cum consensu capituli alicui ecclesiæ exemptionis gratiam tribuit, id est, a jurisdictione episcopali, oneribus, et juribus episcopalibus liberat; tunc enim jura remittendo episcopalia potest sibi census retinere, ut habet summarium, et textus clarus, c. *Constitutus*. 6. *de Religiosis domib.* et ibi doctores communiter. Prout etiam summus Pontifex, cum a jurisdictione episcopali ecclesiam aliquam eximit, census imponere, et accipere solet, « ad perceptæ libertatis indicium, » c. *Recepimus, de Privileg.* juncto cit. c. *de Religiosis domib.*

9. *Bene tamen census temporalem.* — Resp. V. Potest episcopus ex justa causa census non perpetuum, seu temporalem personalem novum ad aliquos annos v. g. vel vitam beneficiati imponere ecclesiis, aut beneficiis. Barbosa, *de Offic. et potest. episc.* allegat. 85, n. 3, et in c. *Prohibemus*. 7, h. t. n. 3. atque ibi Joan. Andreas, n. 1; Abbas, in c. *Cum venissent*. 9, *de Restitut. spoliat.* n. 9; Engel, h. t. n. 3. Probatur conclusio ex iis, quæ fusiis de pensionibus imponendis beneficiato diximus tit. XII. *Ut beneficia ecclesiastica sine diminut. confer.* § 4. a. n. 87. Viso de censibus ut sic, de cathedralico nunc videndum; utpote propriissima ac principalissima census specie, ab ipso jure ecclesiæ,